

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
 «ОХТИРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
 СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
 з навчально-виховної роботи
Олена ГАВРИШ
 30.08 2024 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна теорія

Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітньо-професійна програма	Фінанси, банківська справа та страхування
Форма навчання	денна
Загальна кількість годин / кредитів ECTS	90 годин / 3 кредита
Характеристика навчальної дисципліни	обов'язкова
Форма семестрового контролю	залік
Мова викладання	українська
Інформація про викладача, контактна інформація	Когут Анна Анатоліївна kogut_anna@ukr.net
Розміщення курсу	https://dev1.ocsnau.net/course/view.php?id=160

Силабус розглянуто на засіданні циклової комісії економічних спеціальностей
 Протокол № 1 від 30.08.2024 року

Голова циклової комісії Анна Когут Анна КОГУТ

Викладач Анна Когут Анна КОГУТ

1.МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни	формування у студентів наукового економічного мислення, що дасть їм змогу аналізувати складні економічні процеси і явища та орієнтуватися в економічному просторі.
Завдання вивчення дисципліни	<ul style="list-style-type: none"> - пізнання економічної теорії як науки, її предмету, методів і функцій; - розкриття основного змісту сучасних шкіл економічної теорії; - аналіз закономірностей розвитку ринкової економіки як основи функціонування різних сучасних господарських систем; - характеристика основних рис та особливостей розвитку перехідної економіки; - розкриття закономірностей суспільного відтворення, економічного зростання та циклічних коливань в економіці; - сучасні процеси глобалізації світогосподарських зв'язків і шляхи вирішення загальноцивілізаційних проблем людства.

2.КОМПЕТЕНЦІЇ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності, яких набувають студенти в процесі вивчення навчальної дисципліни:

Загальні компетентності	<p>ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
Програмні результати навчання:	
Результати навчання	<p>РН 03. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.</p> <p>РН 06. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань.</p> <p>РН 08. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності</p>

3.ПРЕРЕКВІЗИТИ

Передумова для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами «Вступ до спеціальності», «Основи філософських знань», «Соціологія».

4.ПОСТРЕКВІЗИТИ

Після набуття теоретичних знань та практичних навичок з дисципліни переходити до вивчення наступних дисциплін: «Менеджмент», «Маркетинг», «Фінанси, гроші та кредит », «Бухгалтерський облік»

5.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви змістових модулів, тем	Всього годин	Аудиторні				Самостійна робота
			лекції	практичні	семінарські	лабораторні	
1	2	3	4	5	6	7	8
	Модуль 1						
1	Тема 1. Предмет і метод економічної теорії	6	2		2		2
2	Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Економічні потреби та інтереси	6	4		2		
3	Тема 3. Економічна система суспільства. Відносини власності	8	4		2		2
4	Тема 4. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар та гроші	10	6		2		2
	Модуль 2						
5	Тема 5. Ринок, його суть та функції. Конкуренція і монополія	12	6		2		4
6	Тема 6. Підприємство як товаровиробник. Домогосподарство в системі економічних відносин	6	2		2		2
7	Тема 7. Капітал. Наймана праця і зарплата. Витрати виробництва і прибуток	12	6		2		4
	Модуль 3						
8	Тема 8. Галузеві особливості	8	4		2		2

	виробництва та функціонування капіталу					
9	Тема 9. Суспільне відтворення. Зайнятість населення. Економічне зростання	12	6		2	4
10	Тема 10. Суть і структура світового господарства. Економічні аспекти глобальних проблем	10	4		2	4
	Всього	90	44		20	26

6. ТЕМИ ТА ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1	
	Тема 1. Предмет і метод економічної теорії	
1	Тема 1.1. Предмет і метод економічної теорії. 1. Виникнення економічної теорії. 2. Предмет економічної теорії. 3. Економічні категорії та закони. Система економічних законів 4. Функції економічної теорії та методи її вивчення.	2
	Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Економічні потреби та інтереси.	
2	Тема 2.1. Виробництво матеріальних благ і послуг 1. Виробництво як процес суспільної праці 2. Фактори виробництва їх поєднання та результативність 3. Продукт праці та його форми 4. Характер праці та його розвиток	2
3	Тема 2.2. Економічні потреби суспільства 1. Економічні потреби, їх сутність і структура. 2. Безмежність потреб. 3. Закон зростання потреб. 4. Механізм дії закону зростання потреб.	2
	Тема 3. Економічна система суспільства. Відносини власності.	
4	Тема 3.1. Економічна система суспільства 1. Зміст і структура економічної системи 2. Типи економічних систем та їх еволюція 3. Суспільний спосіб виробництва	2
5	Тема 3.2. Відносини власності 1. Відносини власності та їх економічний зміст 2. Типи, види та форми власності	2
	Тема 4. Товарна форма організації суспільного	

	виробництва. Товар та гроші.	
6	Тема 4.1. Товарна форма організації суспільного виробництва 1.Натуральне та товарне виробництво 2.Товар та фактори що впливають на величину його вартості 3. Теорії вартості товару. 4. Закон вартості, його функції та механізм дії	2
7	Тема 4.2. Товар та гроші 1. Виникнення і сутність грошей 2. Функції та види грошей 3. Грошовий обіг та його закони	2
8	Тема 4.3. Інфляція, її суть та види 1. Причини і сутність інфляції 2. Види інфляції 3. Наслідки та методи боротьби з інфляцією	2
	Модуль 2	
	Тема 5. Ринок, його суть та функції. Конкуренція і монополія	
9	Тема 5.1. Ринок, його суть та функції. 1. Сутність ринку та умови функціонування. 2. Функції ринку 3. Структура ринку та його види	2
10	Тема 5.2. Конкуренція і монополія 1. Суть конкуренції та її форми 2. Монополізм та види 3. Ринок монополістичної конкуренції	2
11	Тема 5.3. Попит та пропозиція. Взаємодія попиту і пропозиції. 1. Сутність попиту та особливості його формування. Закон попиту 2. Сутність пропозиції та чинники, що її визначають. Закон пропозиції 3. Взаємодія попиту і пропозиції	2
	Тема 6. Підприємство як товаровиробник. Домогосподарство в системі економічних відносин	
12	Тема 6.1. Домогосподарство в системі економічних відносин. 1. Домогосподарство і його місце в економічній системі суспільства. 2. Доходи господарства і їх розподіл. 3. Витрати та заощадження домогосподарств.	2
	Тема 7. Капітал. Наймана праця і зарплата. Витрати виробництва і прибуток	
13	Тема 7.1. Капітал як матеріальна основа господарської	2

	діяльності підприємства 1. Капітал підприємства, його структура і джерела формування 2. Відтворення капіталу підприємства 3. Амортизація основного капіталу підприємства	
14	Тема 7.2. Наймана праця і зарплата 1. Капітал і праця 2. Сутність та функції заробітної плати 3. Форми та системи заробітної плати	2
15	Тема 7.3. Витрати виробництва і прибуток 1. Сутність витрат виробництва, їх види та структура 2. Сутність прибутку, його види та функції 3. Норма прибутку і основні чинники, що її визначають	2
	Модуль 3	
	Тема 8. Галузеві особливості виробництва та функціонування капіталу.	
16	Тема 8.1. Галузеві особливості виробництва та функціонування капіталу 1. Торговельний капітал і торговельний прибуток. 2. Позичковий капітал і відсоток. 3. Кредит та кредитні відносини.	2
17	Тема 8.2. Аграрна сфера виробництва 1. Аграрна сфера виробництва і її особливості Форми господарювання в сільському господарстві	2
	Тема 9. Суспільне відтворення. Зайнятість населення. Економічне зростання.	
18	Тема 9.1. Суспільне відтворення 1. Суспільне відтворення та його види 2. Система національних рахунків 3. Методи розрахунку ВВП, ВВП	2
19	Тема 9.2. Зайнятість населення 1. Поняття про зайнятість населення 2. Види, форми, показники зайнятості населення та її ефективності 3. Ринок праці	2
20	Тема 9.3. Економічне зростання 1. Економічне зростання: сутність, типи, показники 2. Фактори економічного зростання 3. Сутність і види економічних циклів. Економічні кризи	2
	Тема 10. Суть і структура світового господарства. Економічні аспекти глобальних проблем.	
21	Тема 10.1. Суть і структура світового господарства 1. Суть і структура світового господарства, його цілісність і протиріччя 2. Міжнародний розподіл праці та основні форми	2

	економічних відносин у світовому господарстві	
22	Тема 10.2. Економічні аспекти глобальних проблем 1. Причини виникнення глобальних проблем 2. Класифікація глобальних проблем 3. Шляхи розв'язання глобальних проблем	2
	Всього	44

7. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія виникнення політичної економії та її розвиток	2
2	Економічні інтереси та економічні суперечності	2
3	Розвиток відносин власності	2
4	Етапи становлення та особливості формування грошової системи України	2
5	Моделі ринкової економіки. Необхідність державного регулювання	2
6	Проблеми розвитку та сучасний стан підприємництва в Україні	2
7	Теорії прибутку	2
8	Реформування сільського господарства в Україні і рентні відносини.	2
9	Державне регулювання зайнятості і відтворення робочої сили	2
10	Міжнародне співробітництво з подолання загроз планетарного масштабу	2
	Разом	20

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Вид навчальної діяльності	Форма контролю	Кількість годин
1	Тема 1.1. Предмет і метод економічної теорії 5. Позитивна та нормативна політична економія	Ознайомитися з новим матеріалом та законспектувати [1] стор.17-21	Питання включені до модульного тестування	2
2	Тема 3.1. Економічна система суспільства 4. Критерії історичних етапів економічного розвитку	Опрацювати літературні джерела інформації [1] стор.43-44	Питання включені до модульного тестування	2
3	Тема 4.3. Інфляція, її суть та види 4. Антиінфляційна	Опрацювати літературу [1] стор. 88-89	Усне опитування Питання	2

	політика держави		включені до модульного тестування	
4	Тема 5.1. Ринок, його суть та функції 5. Особливості становлення сучасних ринкових відносин в Україні	Опрацювати літературу [1] стор. 119-122	Усне опитування Питання включені до модульного тестування	2
5	Тема 5.3. Попит та пропозиція. Взаємодія попиту і пропозиції 4. Еластичність попиту і пропозиції. 5. Коефіцієнт еластичності	Опрацювати літературу [1] стор.135-138 [9] стор.195-205	Питання включені до модульного тестування	2
6	Тема 6.1. Домогосподарство в системі економічних відносин 5. Функції домогосподарств	Самостійне опрацювання матеріалу [1] стор. 159-160	Усне опитування Питання включені до модульного тестування	2
7	Тема 7.2. Наймана праця і зарплата 4. Елементи організації заробітної плати	Опрацювати літературу [1] стор.259-261	Усне опитування Питання включені до модульного тестування	2
8	Тема 7.3. Витрати виробництва і прибуток 4. Розподіл і використання прибутку підприємства	Опрацювати літературні джерела інформації [1] стор.102-103	Питання включені до модульного тестування	2
9	Тема 8.2. Аграрна сфера виробництва 3. Земельна рента	Опрацювати літературу [1] стор.195-200 [4] стор.323-333	Усне опитування Питання включені до модульного тестування	2
10	Тема 9.2. Зайнятість населення 4. Теорії зайнятості населення	Ознайомитися з новим матеріалом та законспектувати	Усне опитування Питання включені до	2

		[1] стор.331-333	модульного тестування	
11	Тема 9.3. Економічне зростання 4.Теорії та моделі економічного зростання	Використовуючи літературу опрацювати питання [1] стор.308-311	Питання включені до модульного тестування	2
12	Тема 10.1. Суть і структура світового господарства 3. Міжнародна економічна інтеграція	Ознайомитися з новим матеріалом та законспектувати [1] стор.405-409	Усне опитування Питання включені до модульного тестування	2
13	Тема 10.2.Економічні аспекти глобальних проблем 4. Шляхи розв'язання глобальних проблем	Опрацювати літературу [1] стор.442-447	Питання включені до модульного тестування	2
	Разом			26

9.ВИДИ КОНТРОЛЮ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Види контролю:

- **Поточний контроль** реалізується у формі індивідуального, фронтального та усного опитування, виступів на семінарських заняттях .
- **Модульний контроль** знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля. Оцінка за модуль визначається як середнє арифметичне оцінок за опитування, поточну роботу студента на семінарських заняттях, а також оцінки за комп'ютерне тестування.
- **Підсумковий контроль** з навчальної дисципліни «Економічна теорія» - диференційований залік.

10.КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання знань студентів з дисципліни «Економічна теорія» здійснюється за 12-бальною шкалою.

Бали	Критерії навчальних досягнень студентів
-------------	--

1	Студент не володіє навчальним матеріалом. Відповіді відсутні або повністю неправильні. Навчальна активність відсутня.
2	Знання мінімальні або відсутні. Студент неправильно тлумачить основні поняття, не розв'язує навіть типові завдання. Самостійність відсутня.
3	Студент демонструє фрагментарні знання, не розуміє суті основних економічних процесів. Не вміє застосовувати знання на практиці. Відповіді містять значну кількість помилок.
4	Студент має мінімальні базові знання. Виступи фрагментарні, нелогічні, з численними помилками. Відповіді короткі, нелогічні, малоаргументовані.
5	Знання поверхневі та недостатньо систематизовані. Студент має труднощі з аналізом економічних ситуацій і формулюванням висновків. Потребує значної допомоги викладача.
6	Студент володіє базовими знаннями економічних категорій і теорій, але вони фрагментарні. Розуміє окремі економічні процеси. Виконує типові завдання за зразком. Відповіді неповні, з помилками.
7	Студент демонструє загальне розуміння матеріалу, але знання неповні. Аналіз економічних ситуацій поверхневий, висновки частково обґрунтовані. Виступи короткі, поверхневі, з недостатнім обґрунтуванням. Потребує допоміжних запитань викладача.
8	Знання систематизовані, але без глибокого розуміння окремих аспектів. Відповіді логічні, але містять помилки чи недостатнє обґрунтування. Виступи змістовні, однак недостатньо аргументовані. Термінологія використовується з поодинокими помилками.
9	Студент має достатньо повні знання, загалом розуміє економічні процеси та зв'язки між ними. Самостійно виконує типові завдання, формулює висновки, проте вони не завжди достатньо глибокі. Допускає незначні помилки в термінології або аргументації.
10	Студент демонструє систематизовані знання основних економічних категорій і теорій, розуміє більшість причинно-наслідкових зв'язків. Уміє застосовувати знання на практиці, але іноді потребує незначного уточнення. Відповіді загалом повні та логічні, можливі окремі неточності.
11	Знання глибокі та системні, допускаються незначні неточності. Студент самостійно аналізує економічні ситуації, застосовує знання у практичних завданнях, аргументує висновки. Відповіді повні, логічні, з окремими несуттєвими помилками.
12	Студент демонструє глибокі, системні, усвідомлені знання економічних категорій, законів і теорій; чітко розуміє причинно-наслідкові та функціональні зв'язки між фінансовими процесами та економічними явищами. Вільно й коректно оперує економічною термінологією. Самостійно й творчо застосовує теоретичні знання у практичній діяльності, аргументовано розв'язує професійно орієнтовані та ситуаційні завдання. Уміє аналізувати, узагальнювати інформацію з різних джерел, формулювати обґрунтовані висновки. Відповіді повні, логічні, послідовні, переконливо аргументовані. Високий рівень самостійності та пізнавальної активності.

11.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА

1. Федоренко В. Г. Політична економія: Підручник.– 2-ге вид. – К.: Алерта, 2015. – 487 с.
2. Політична економія: навч. Посібник/Г.А.Оганян, В.О. Паламарчук, А.П.Румянцев та ін ; за заг. Ред. Г.А.Оганян.- К: МАУП, 2003.-520 с.
3. Ємець О.І., Репела Н.П., Татунчак Я.І., Політична економія : навч. Посібник/ за науковою ред. к.е.н. доц. О.І.Ємець.- Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2017-328 с.
4. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Посібник / За ред. В.Д.Базилевича.- К: Знання-Прес, 2008.-719 с.
5. Білик В.О. Основи економічної теорії : навч. Посібник/ за науковою ред. В.О.Білик.-Київ:Академпрес, 1994-263с.
6. Основи економічної теорії. Підручник / Ю.В. Ніколенко та ін.. – К.: 2003-508с.
7. Основи економічної теорії: Підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. – Х.: Право, 2008. – 448 с.
8. Щетинін А.І. Політична економія. Підручник. –К.: 2011 «Центр учебной литературы» 478с
9. Мочерний С.В. Економічна теорія: Посібник.-К.: Видавничий центр «Академія», 2002.- 656 с.

ДОПОМІЖНА

- 1.А. Лобанова, О. Славіна, Л. Пустовіт. Основи економічної теорії: навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних закладів. – Кривий Ріг: КДПУ. Вид-во, 2010. 160 с.
2. Курс економічної теорії: Навчальний посібник / С.І. Архієреєв, С.Г. Вініцька, В.М. Двінських та ін. Х.: Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститутт», 2008. 331 с.
3. Кокареєв І. В. К Основи економічної теорії : навч. посібник / І. В. Кокареєв. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 100 с.
4. Ревак І.О., Кіржецький Ю.І., Кіржецька М.С., Мельник С.І. Основи економічної теорії. Навчальний посібник. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. – 191с.

12.ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
2. Сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>
4. Сайт Міністерства фінансів України: <https://www.mof.gov.ua/uk/>
5. Офіційний сайт Національного банку України: <http://www.bank.gov.ua>
6. Торговельно-промислова палата України. URL: <http://www.ucci.org.ua>
- 7.Основні макроекономічні показники / Державний комітет статистики України. URL <http://www.ukrstat.gov.ua>

13. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Відвідування дисципліни «Економічна теорія» здобувачами фахової передвищої освіти є обов'язковим, без запізнь (у разі неможливості відвідати заняття повідомляється викладач). Здобувач зобов'язаний працювати з навчальною та додатковою літературою, в Інтернет-ресурсах та інформацією на платформі Moodle. Студенти повинні дотримуватися усіх строків, визначених для підготовки до семінарського заняття, старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі та проходити модульне тестування на платформі Moodle.

Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблене вивчення за рекомендованою літературою.

Під час роботи над завданнями не припустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане в ході виконання завдання.

Здобувач повинен виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність, дотримуватися корпоративної культури, етики академічних відносин та запобігати академічному плагіату.